

[itobiad], 2020, 9 (5): 3988/4015

**Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneğinde
Bir Değerlendirme**

Globalization and Economic Growth Relationship: An Evaluation The
case of Turkey

Çetin POLAT

Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi
Asst. Prof., Anadolu University, Open Education Faculty
cetinp@anadolu.edu.tr / Orcid ID: 0000-0003-1031-1593

Kadir Özgür PEKER

Doç. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Fen Fakültesi
Assoc. Prof., Eskişehir Technical University, Faculty Of Science
opeker@eskisehir.edu.tr / Orcid ID: 0000-0002-9275-0161

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 12.08.2020
Kabul Tarihi / Accepted : 16.10.2020
Yayın Tarihi / Published : 22.12.2020
Yayın Sezonu : Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season : Ocotber-November-December

Atıf/Cite as: Polat, Ç , Peker, K . (2020). Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 9 (5) , 3988-4015 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/57287/779553>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme

Öz

Küreselleşme, insan yaşamının her alanında etkisini git gide artırmaktadır. Küreselleşmenin ülke yaşamına olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili farklı görüşler olsa da dışa açık serbest piyasa ekonomi stratejileri ile ekonomisine yön veren ülkeler, çeşitli düzeylerde bu etkileri hissetmektedir. Dünyanın en gelişmiş ülkelerinin sahip olduğu çok uluslu şirketlerin gerçekleştirmiş olduğu uluslararası yatırımlar küreselleşme sürecinin temel faaliyetleridir. Bu süreçte, farklı ülkelerdeki düşük maliyetli ve verimliliği yüksek üretim faktörlerini üretim sürecine dahil etmek ve hedef pazarlara mümkün olduğunca yaklaşmak isteyen uluslararası yatırımcılar, her geçen zaman daha da büyümüş ve etkilerini artırmışlardır. Bu gibi faaliyetlerin yatırımların yapıldığı ev sahibi ülkelerin ekonomilerine yapmış olduğu katkı tartışılmazdır. Kuruluşundan bu yana Türkiye, küreselleşmenin etkilerini git gide daha fazla hissederek bu dünya düzeninde yerini almaya çalışmıştır. Türkiye'nin bugünkü ekonomik büyüklüğe ulaşmasında küresel ekonomik faaliyetlerin yapmış olduğu katkı tartışılmazdır. Bununla birlikte Türkiye küresel yapıya entegrasyon sürecinin olumsuz etkilerine de maruz kalmıştır. Böyle durumlarda ülke ekonomisi bu olumsuz etkiler dolayısıyla zarar görürken, ülke yönetiminin de zor ve sıkıntılı zamanlar yaşamasına neden olmuştur. Bu çalışmada, küreselleşme ve büyüme arasındaki ilişki KOF küreselleşme indeksleri ve Türkiye'nin 1970 – 2018 dönemi büyüme değerleri temelinde istatistiksel olarak analize tabi tutulmuştur. Bu bağlamda, Türkiye'nin büyüme verileri ile KOF küreselleşme indeksleri, Basit Doğrusal Regresyon, Tek-Değişkenli Polinomiyal Regresyon, Basit Korelasyon ve Çoklu Korelasyon analizlerine tabi tutulmuştur. Analizler sonucunda reel GSYH değerleri ile KOF Küreselleşme İndeksleri arasında yüksek düzeyli ilişki belirlenmiştir. Dolayısıyla, büyüme ve küreselleşme arasında önemli düzeyde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, KOF Küreselleşme İndeksi, Ekonomik Büyüme, Regresyon Analizi, Korelasyon Analizi, Polinomiyal Regresyon

Globalization and Economic Growth Relationship: An Evaluation The case of Turkey

Abstract

Globalization is gradually increasing its influence in all areas of human. Although there are different views on the positive and negative effects of globalization, the countries that give direction it's economy with outward open market strategies feel these effects at various levels. The international investments made by multinational companies owned by the most developed countries of the world are the main activities of the globalization process. In this process, international investors who

want to include low-cost and high-efficiency inputs in the production process in different countries and come near the target markets have grown more and more. The contribution of these activities to the economies of the host countries where investments are made is indisputable. Since its inception Turkey increasingly feeling the effects of globalization tried to take its place in the world order. In the achievement of Turkey's current economic size, the contribution of global economic activity is unquestionable. However, Turkey is also exposed to the negative effects of the process of integration into the global structure. The such cases, while it's economy suffered due to these negativities, it also gave it's administration a hard time. In this study, the relationship between globalization and growth is analyzed statistically on the basis of the KOF indexes of globalization and Turkey's growth parameters for 1970-2018 period. In this context, Simple Linear Regression, Polynomial Regression in One Variable, Simple Correlation and Multiple Correlation analysis was applied to Turkey's growth data and the KOF indexes of globalization data. As a result of the analysis, a high-level relationship was determined between real GDP values and the KOF Globalization Indexes. Therefore, it is concluded that there is a significant relationship between growth and globalization.

Keywords: Globalization, KOF Globalization Index, Economic Growth, Regression Analysis, Correlation Analysis, Polynomial Regression.

Giriş

Dünya nüfusu arttıkça, ihtiyaçlar, tüketim ve üretim artmıştır. Mal ve hizmet miktarındaki artış ihtiyaçlara göre çok daha fazla olmuştur. Çünkü firmalar bir ihtiyacı karşılayacak çok çeşitli mal ve hizmet ortaya çıkarmış, zaman zaman ihtiyaçlar yeni mal ve hizmetlerin ortaya çıkmasına neden olurken, zaman zaman da üretilen mal ve hizmetler yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarmıştır. Ticaretin insan hayatına girmesinden itibaren kâr güdüsü firmaları daha fazla üretmeye ve satmaya ve sonuçta daha fazla kâr elde etmeye yönlendirmiştir. Teknolojik gelişmeler bu süreci daha da hızlandırmıştır. Bu durum firmaları ülke içi ticari faaliyetlerin yanı sıra uluslararası piyasalara da açılmasına neden olmuş ve günümüzde birçok ülkenin yıllık üretiminden daha fazla ciro elde eden uluslararası firmalar ortaya çıkmıştır. Böylece "Küreselleşme" kavramı dünyanın gündemine girmiştir.

Küreselleşme, uluslararası anlamda ticaretin serbestleşmesiyle ülke ekonomilerinin birbirlerine yaklaşmasıdır. Ancak küreselleşme sadece ekonomik ve ticari alanda değil, aynı zamanda sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda da yaşanmaktadır (Seyidoğlu, 2009, s.157). "Küreselleşme" olarak ifade edilmese de aslında küreselleşme süreci insan hayatında sürekli olmuştur. Bu anlamda yıllarca Uzakdoğu ile Avrupa'yı ticari olarak birbirine bağlayan önemli bir hat olan "İpek Yolu" ve Uzakdoğu ile Kuzey Afrika'yı birbirine bağlayan "Baharat Yolu" bunun en güzel örnekleridir. Her ne kadar 1300'lü yıllarda misyonerlik amacıyla başlasa da 1400'lü

yıllarda ticari boyut kazanan Coğrafi Keşifler de küreselleşmenin ne kadar eski tarihlere dayandığını gösteren güzel bir örnektir. Bu örnekler aslında ticaretin yanı sıra coğrafyalar arasında sosyal, siyasi ve kültürel olarak da bölgeler arasında bir değişime neden olmuştur. Bundan sonraki süreçte Sanayi Devrimi ile birlikte üretimde makineleşmenin başlaması ve sonrasında elektrik, elektronik ve internetin insan hayatına girmesi küreselleşmenin etkisini daha da artırmıştır (Mortan, 2001, s.13).

Özellikle II. Dünya Savaşından sonraki ekonomik, siyasi ve askeri faaliyetler, Birleşmiş Milletler (UN), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB), Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması (GATT) (1996'dan itibaren Dünya Ticaret Örgütü – WTO), NATO gibi tüm dünyayı kapsayan uluslararası yeni oluşumları ortaya çıkarmış ve kutuplaşma (Varşova Paktı, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Kuzey Amerika Serbest Bölgesi – NAFTA gibi) ve küreselleşmenin eşgüdümlü bir şekilde ilerlemesine neden olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası şirketlerin sayısının ve uluslararası doğrudan yatırımların artması siyasi olarak olmasa da ticari olarak küreselleşmeyi artırmıştır (Ertürk, 1993, s.177). 1980'li yıllardan itibaren iletişim ve ulaşım teknolojilerinde ilerlemelerin üst düzeye ulaşması, internetin ve gelişmiş elektronik sistemlerin insan hayatına girmesi, ticareti kolaylaştırıp daha da artmasına neden olurken, küreselleşmenin de artık sonuna yaklaşmıştır.

Günümüzde artık, dünyanın bir ucundan bir ucuna çok kolay haberleşilebilmekte, ticari ilişkiler rahatlıkla kurulabilmekte ve ürün ve ürün bedelinin transferi kolaylıkla yapılabilmektedir. İnternet, software ve hardware alanlarındaki ilerleme kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik olarak değişik coğrafyadaki insanları iyice birbirine yaklaştırmıştır. 2019 yılın sonlarında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Covid-19 virüsünün çok kısa sürede tüm dünyaya yayılması bunun en güçlü ispatlarından birisidir.

Bu çalışmada KOF (Konjunkturforschungsstelle) İsviçre Ekonomik Enstitüsü tarafından analizleri yapılarak her yıl açıklanan ve küreselleşmenin ekonomik, siyasi ve sosyal boyutlarını ölçen KOF küreselleşme İndeksleri analiz edilerek, Türkiye örneğinde, küreselleşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılacaktır.

Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme

“Büyüme” kavramı, ülke ekonomisinin üretim kapasitesindeki artışı ifade etmektedir. Ülkelerin büyümeleri belirlenirken de reel GSYH değerlerinde yıldan yıla artışlar göz önünde bulundurulmaktadır. Bir yıldan bir sonraki yıla ülkenin reel GSYH'sinde bir artış olması, büyüme olarak ifade edilmektedir (Parasız, 1996, s.443 – 445). Bu çalışmada da büyüme, reel GSYH değerlerindeki değişimler göz önünde bulundurularak analize dahil edilmiştir. “Küreselleşme” ise yukarıda da değinildiği gibi ülkelerarası ticarete yönelik engellerin kaldırılmasıyla ülke ekonomilerinin bütünleşmesidir. II. Dünya Savaşından sonra kurulan yeni dünya düzeninin,

savaşın neden olduğu yıkımın onarılması öncelikli hedefinden sonra, temel hedefler şunlardır:

- Uluslararası ticaretin serbestleşmesi,
- Başta Afrika ülkelerinde olmak üzere dünyada sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması.

II. Dünya Savaşı sonrası Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dağılana kadar süren soğuk savaş dönemine rağmen başta UN olmak üzere, IMF, WB ve GATT önemli görevler yerine getirmiştir. Bununla birlikte ülkelerin ekonomik, siyasi ve askeri düzeyde oluşturmuş oldukları işbirliği hareketleri (Varşova Paktı, NATO, AB, NAFTA, LAFTA gibi) zaman zaman bloklar arasında fikir uyuşmazlıklarına neden olsa da, kendi oluşumlarının içinde yukarıda sayılan hedeflerin gerçekleşmesine hizmet etmişlerdir. Özellikle teknolojide yaşanan artan ve sürekli gelişmeler uluslararası işbirliği hareketlerinin etkinliğini daha da artırmıştır. Ancak günümüzdeki ekonomik yapıya baktığımızda ülkeler arasında önemli gelişmişlik farkları vardır. Özellikle Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya'nın gelişmiş ülkeleri ile diğer ülkeler arasında gelişmişlik farkları çok üst düzeydedir (Krugman, 2001, s. XI – XVII, 1 – 13, 16 – 18, 23 – 24, 34 – 35, 40, 46, 122 – 125, 127). Yani II. Dünya Savaşından sonra ortaya konan hedeflerin gerçekleşmesiyle ilgili sorunlar vardır. Burada şu sorular akla gelmektedir:

Küreselleşmenin ülkelerin büyümesine katkısı var mıdır? Katkısı varsa;

- a) Her ülke aynı oranda küreselleşmenin avantajlarından faydalanabilmekte midir?
- b) Küreselleşmenin olanaklarından faydalanan ülkeler hangi ülkelerdir?
- c) Ülkelerin küreselleşmenin sağlamış olduğu avantajlardan faydalanması için ne yapması gerekir?

II. Dünya Savaşı sonrası dönemde IMF, Dünya Bankası ve daha sonra yerini Dünya Ticaret Örgütü'ne bırakan GATT yapısı yeni dünya düzeninin şekillenmesinde önemli görevler yerine getirmiştir (Karluk, 1996, s. 1 – 2). Bu süreçte uluslararası ticaret, uluslararası faktör hareketliliği ve doğrudan sermaye yatırımları gelişmiş ve artmıştır. 1990 yılından sonra Doğu Bloğunun dağılmasıyla Bloğa dahil ülkelerin ekonomik dönüşüm sürecine girmesi, küreselleşme sürecinin genişlemesine ve hızlanmasına neden olmuştur (Krugman, 2001, s.3 – 6).

Tablo 1. 1970 – 2018 Döneminde Dünyada İhracat, Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları, Üretim ve Dış Borç Stokunun Gelişimi (Cari, Milyon ABD Doları)

Yıllar	İhracat			DYSY			Dış Borç Stoku			Üretim		
	Değer	D	KA	Değer	D	KA	Değer	D	KA	Değer	D	KA
1970	383.152	-	-	13.040	-	-	77.610	-	-	2.966.998	-	-
1975	1.027.679	6,1	2,7	27.919	35,9	2,1	194.319	21,0	2,5	5.915.868	11,3	2,0
1980	2.302.702	21,1	6,0	55.880	-8,4	4,3	544.677	22,7	7,0	11.219.142	12,7	3,8
1985	2.286.826	1,5	6,0	51.509	-4,1	4,0	886.648	11,2	11,4	12.796.877	5,0	4,3
1990	4.303.852	14,3	11,2	277.922	13,9	21,3	1.343.837	9,9	17,3	22.603.207	12,5	7,6
1995	6.428.228	18,4	16,8	400.820	27,9	30,7	2.051.889	10,2	26,4	30.865.107	11,2	10,4

2000	7.912.761	10,9	20,7	1.404.703	16,3	107,7	2.243.022	-3,6	28,9	33.581.572	3,2	11,3
2005	12.926.134	13,9	33,7	1.400.440	17,1	107,4	2.692.669	1,6	34,7	47.458.961	8,3	16,0
2010	18.927.109	19,1	49,4	1.750.860	36,9	134,3	4.868.255	17,4	62,7	66.036.933	9,4	22,3
2011	22.480.491	18,8	58,7	2.127.192	21,5	163,1	5.665.081	16,4	73,0	73.357.422	11,1	24,7
2012	22.843.187	1,6	59,6	1.672.991	-21,4	128,3	6.282.710	10,9	81,0	75.045.653	2,3	25,3
2013	23.470.693	2,7	61,3	1.936.866	15,8	148,5	7.106.540	13,1	91,6	77.189.607	2,9	26,0
2014	23.875.135	1,7	62,3	1.734.362	-10,5	133,0	7.590.405	6,8	97,8	79.296.106	2,7	26,7
2015	21.291.998	-10,8	55,6	2.151.886	24,1	165,0	7.129.828	-6,1	91,9	75.003.196	-5,4	25,3
2016	20.894.804	-1,9	54,5	2.067.770	-3,9	158,6	7.378.588	3,5	95,1	76.102.232	1,5	25,6
2017	22.966.370	9,9	59,9	1.848.806	-10,6	141,8	8.121.527	10,1	104,6	80.890.942	6,3	27,3
2018	25.137.158	9,5	65,6	850.924	-54,0	65,3				85.802.373	6,1	28,9

Kaynak: Dünya Bankası (WB),

DYSY: Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları, **D:** Yüzde Değişim, **KA:** Kümülatif Artış (1970'e göre, Kat)

Tablo 1'den de görüleceği üzere uluslararası ekonomik ve mali yapılanmaların arttığı ve dünya düzeninin artık şekillenmeye başladığı 1970'li yılların başından itibaren küreselleşme de yoğunlaşmaya başlamıştır. Bunu ihracat, yabancı sermaye yatırımı ve dış borç rakamlarındaki hızlı ve yüksek değerli artışlardan kolaylıkla anlayabiliriz. 1970 – 2018 dönemi incelendiğinde dünyada ihracat dönem içinde 383,1 Milyar ABD Doları tutarından 65,6 kat artarak 2018'de 25,1 Trilyon ABD Doları düzeyine ulaşmıştır. Aynı dönemde DYSY, 1970'te 13 Milyar ABD Doları tutarındaki değerinden dönem içinde 65,3 kat artarak 2018 yılında 850,9 Milyar ABD Doları düzeyine ulaşmıştır. İnişli çıkışlı bir seyir izleyen DYSY değerleri 2015 yılında 1970'e göre 165 kat daha fazla bir tutar olan 2,1 Trilyon ABD Doları düzeyine ulaşmıştır. Küreselleşme açısından önemli göstergeler olan ihracat ve DYSY rakamlarının ulaşmış oldukları bu düzeyler küreselleşmenin sürekli arttığını göstermektedir. Özellikle çok uluslu şirketlerin Uzakdoğu ve Güney Amerika bölgesinde gerçekleştirmiş oldukları girişimler bunda etkili olmuştur. DYSY'nın SSCB'nin dağıldığı 1990 yılından sonra yüksek bir artış gösterdiği Tablo 1'den de görülmektedir. 1970 – 2018 döneminde Dış Borç Stoku değerleri incelendiğinde 1970 yılında 77,6 Milyar ABD Doları düzeyinde iken dönem içinde 104 kat artarak 8,1 Trilyon ABD Doları düzeyine ulaştığı görülmektedir. Bu üç gösterge incelenen dönemde ülkeler arasındaki ticari ilişkilerin ne kadar yüksek düzeylerde arttığını göstermektedir. Bu durum tabii ki ülkelerin siyasi, kültürel ve sosyal açıdan da birbirlerine yaklaşmalarına neden olmuştur. Bu temel göstergelerdeki gelişmeler dünya üretimine de yansımış ve dünya üretimi de incelenen dönemde 1970 yılındaki 2,9 Trilyon ABD Doları seviyesinden dönem içinde 29 kat büyüyerek 85,6 Trilyon ABD Doları seviyesine ulaşmıştır.

Dünya ekonomisinin sürekli olarak büyümesinde serbest ticaretin ve uluslararası yatırım ve finans faaliyetlerinin etkisinin çok yüksek olduğu tartışılmazdır. Bu konuda ulusal ve uluslararası düzeyde farklı bakış açıları ve yaklaşımlarla gerçekleştirilen bilimsel çalışmalarla da benzer sonuca ulaşılmıştır. Sawada ve Yotopoulos çalışmalarında Birleşmiş Milletler'in "Binyıl Kalkınma Hedefleri" kapsamındaki "2015 yılına kadar yoksulluk

insidansını yarıya indirme” hedefinin yani küreselleşme sürecinde ekonomik büyümenin rolünün, bir değerlendirmesini gerçekleştirmişlerdir. Çalışmalarında; fakir ülke statüsündeki ülkelerin bu hedefi tutturamayacaklarını, döviz kurundaki dengesizliğin büyümeye olumsuz etki ettiği ve geliştirmekte olan ülkelerde ulusal paradan kaçış eğiliminin devalüasyonu neden olduğunu tespit etmişler ve geliştirmekte olan ülkelerin mevcut küreselleşme ortamında büyümelerini sağlayabilmeleri için ticaret ve döviz kuru politikalarının uyumlu olması gerekliliğine dikkat çekmişlerdir (Sawada and Yotopoulos, 2006). Samimi ve Jenatabadi, çalışmalarında İslami İşbirliği Örgütü (Organization of Islamic Cooperation) ülkelerinde ekonomik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Gerçekleştirmiş oldukları ekonometrik analizde ekonomik küreselleşmenin bu ülkelerin büyümeleri üzerinde önemli etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir. Özellikle iyi eğitilmiş işgücü ve gelişmiş finansal sistemlere sahip ülkelerde bu etkinin daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra orta ve yüksek gelir düzeyine sahip ülkelerin küreselleşmeden fayda elde ederken, düşük gelirli ülkelerin küreselleşmenin sağladığı avantajlardan faydalanamadıklarını tespit etmişlerdir. Samimi ve Jenatabadi, ülkelerin küreselleşmenin olanaklarından faydalanabilmeleri için gelir seviyelerinin yükselmesinin gerektiğini ve ekonomik küreselleşmenin büyümeyi sadece doğrudan değil, aynı zamanda dolaylı olarak da tamamlayıcı politikalarla teşvik ettiğini söylemişlerdir (Samimi ve Jenatabadi, 2014). Dauth ve Suedekum çalışmalarında 1978-2008 döneminde Almanya’da bölgesel büyümenin sektörel yapısını ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılığını araştırmışlardır. Çalışmalarında yapmış oldukları analizde büyük ve ihracata yönelik üretim gerçekleştiren imalat sektörlerinin başarılı oldukları ve bölgesel gelişmeye de katkı sağladığı, ancak ithalat ikameci üretim gerçekleştiren imalat sektörlerinin ise yeterli başarıyı gösteremediğini tespit etmişlerdir. Hizmet sektöründe bir gelişmenin söz konusu olduğunu ancak yeterli olmadığını da söylemişlerdir (Dauth and Suedekum, 2014). Sadykova ve arkadaşları çalışmalarında küreselleşme ve kültür ilişkisini belirlemeye çalışmışlar ve çalışmalarında küreselleşmenin modern sanatın gelişmesine katkı sağladığı, modern sanata yönelik ilginin arttığı ve bir pazarın oluştuğunu belirtmişlerdir. Ayrıca küreselleşmenin, ülkelerin kültürlerinin tanınmasına ve kültürel değerlerin değişimine de katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ancak bir kesimin bu tür kültür alış-verişinin ülkelerin kültürlerinin bozulmasına ve yok olmasına neden olduğunu ileri sürdüklerini ve bununla mücadele ettiklerini de belirtmişlerdir (Sadykova et. al, 2014, s.8 – 12). Mullings, çalışmasında bir ülkenin kurumsal yapısının ve küreselleşmenin büyük ölçüde büyümeyi etkilediği saptamasında bulunmuştur. 82 ülkeyi kapsayan ve 25 yıllık (1986 – 2010) bir panel veri seti kullanılarak yapılan çalışmada, kurumsal kalite ile küreselleşme arasındaki ekonomik büyüme etkileşiminin varlığı ve düzeyi araştırılmıştır. Çalışmanın ampirik sonuçlarına göre, “kurumsal kalite”nin güçlü ve olumlu bir şekilde büyümeyi etkilediği ancak ekonomik küreselleşmenin doğrudan etkisinin önemli olmadığı tespitinde bulunulmuştur. Bununla birlikte, geliştirmekte olan ülkelerde ise kurumsal

kalite ve ekonomik küreselleşmenin doğrudan ve birlikte büyüme üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir (Mullings, 2018, p.71 – 102). Mallick, çalışmasında Hindistan ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde verimlilik artışındaki bölgesel eşitsizlikler üzerinde yapısal değişim ve emeğin yeniden dağıtımının etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada her iki ülkede ekonomik küreselleşme (ekonomik küreselleşmenin düzeyini temsil etmede fiziksel yatırım, insan sermayesi ve doğrudan yabancı yatırımlar kullanılmıştır) ile yapısal değişim etkisi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Çalışmada doğrudan yabancı yatırımların ekonomik küreselleşmenin düzeyini belirlemede önemli etkisi olduğunu ve doğrudan yabancı yatırımların gerçekleştirildiği bölgelerde emeğin verimliliğindeki artışın daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Mallick, 2017). Altner vd. (2018), çalışmalarında küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini içinde Arjantin, Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Meksika, Polonya, Rusya, Güney Afrika ve Türkiye'nin bulunduğu 10 büyük yükselen piyasa ekonomisi için 1990-2015 dönemi için analiz etmişlerdir. Analizleri sonucunda küreselleşmedeki gelişimin incelenen ekonomiler içinde az sayıda ülke üzerinde olumlu etki gösterdiği tespit etmişlerdir. Küreselleşmenin sunduğu olanaklardan faydalanabilmeleri için ülkelerin, güçlü bir kurumsal ve ekonomik yapı temelinde katma değeri yüksek ve yenilikçi ürünlerin üretimini teşvik edici ve rekabet gücünü artırıcı politikalar uygulamaları gerektiği yönünde öneride bulunmuşlardır (Altner vd., 2018, 117 – 162). Doğan, çalışmasında Türkiye ekonomisi için ekonomik küreselleşme ile büyüme arasındaki nedensellik ilişkisi analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre küreselleşme ve ekonomik büyüme arasında karşılıklı olarak olumlu bir etkileşimin olduğu tespit edilmiştir. Bu etkileşimden dolayı ihracatı artırıcı ve yabancı yatırımları çekici politikaların güçlendirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Doğan, 2017, s.19 – 27). Arjantin Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilen “Globalization, growth and inequality from an emerging economy perspective” başlıklı değerlendirmede Latin Amerika ülkeleri perspektifinde; küreselleşme ve büyüme performansı arasındaki ilişki, entegrasyon ve eşitsizlik arasındaki olası dengeleri ve ticaret ve teknolojinin oynadığı roller ve teknolojik değişimin bildiğimiz iş ilişkilerini nasıl değiştirebileceği tartışılmıştır. Bunun sonucunda küreselleşmenin büyüme için olumlu bir güç olduğu, ancak bunun için iç politikaların belirleyici olduğu tespitinde bulunulmuştur (Central Bank of Argentina, 2018, p.57 – 69). Dreher, çalışmasında küreselleşmenin büyümeyi teşvik ettiği tespitinde bulunmuştur. Çalışmada, Ruanda ve Zimbabve gibi küreselleşmeyi sağlayamamış ve kendini dünyadan izole etmiş ülkelerin büyüme oranlarının çok düşük olduğu belirtilmiştir. Çin'in ise küreselleşme düzeyinin çok yüksek olduğu ve bunun da büyüme oranlarına yansıtıldığı belirtilmiştir. Yoksul ülkeler küreselleşme düzeyini artırma yönünde adım atsalar da kısa vadede yüksek büyüme oranlarına ulaşmalarının garanti olmadığı ve kurumsal ve ekonomik yapının da reforme edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Dreher, 2006, p. 1091 – 1110). Erixon, çalışmasında küreselleşmenin ülkelerin

Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme

büyümlerine katkısı olduğunu söylemiştir. 1980 sonrası küreselleşme döneminde küreselleşmenin gelişmiş ekonomiler üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve görülmemiş bir hızda ekonomik ve sosyal gelişme sağladıklarını belirtmiş, bununla birlikte son zamanlarda küreselleşmenin ekonomi üzerindeki etkilerinin zayıfladığını da söylemiştir (Erixon, 2018). Ahmad, çalışmasında küreselleşme ve büyüme arasında yakın ve doğru orantılı bir ilişki tespit etmiştir. Çalışmada, özellikle yakın coğrafyada olan ülkelerde olmak üzere kurumsal yapı olarak birbirine yakın ülkeler arasındaki ilişkiler dolayısıyla küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi daha yüksek olduğu tespitinde bulunulmuştur (Ahmad, 2018). Heshmati ve Lee, çalışmalarında ekonomik büyümeye dayalı yeni bir küreselleşme endeksi geliştirerek küreselleşme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Heshmati ve Lee, ekonomik kalkınmaya dayanan yeni önerilen parametrik olarak tahmin edilen endeksler ve ekonomik kalkınmayı hesaba katmayan önceki küreselleşme endeksleri arasındaki korelasyon analizi sonucunda, küreselleşme ile ekonomik kalkınma ve büyüme arasında yakın bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir (Heshmati and Lee, 2010, p.87 – 117).

Çok sayıdaki çalışma içinden yukarıda değinilenlerden de anlaşıldığı üzere, küreselleşmenin, ekonomik büyümenin sağlanmasında etkisi vardır. Tablo 2’de WB’nın gelir sınıflaması bazında dünya üretiminin gelir düzeylerine göre gelişimi incelenmiştir. Tablo 2’ye göre dünya üretimi 1960’tan 2018’e 62 kat artarken, yüksek gelirli ülkelerin üretim miktarı 51 kat, orta gelirli ülkelerin 98 kat ve düşük gelirli ülkelerin ise 43 kat artmıştır. Dönem içinde yüksek ve düşük gelirli ülkelerin dünya üretiminden aldıkları pay azalırken, orta gelirli ülkelerin dünya üretiminden aldığı paylar artmıştır.

Dünya üretiminden alınan paylar açısından değerlendirme bu şekilde iken, üretimin bu düzeyde artmasında yüksek gelirli gelişmiş ülkelerin etkisi önem kazanmaktadır. Dış ticaretin ve uluslararası doğrudan ve portföy yatırımlarının üretimdeki artıştaki etkisi aslında belirleyicidir. Bu üretim değerleri gayrisafi yurtiçi hasıla değerleridir. Yani üretimi gerçekleştiren firmaların milliyetleri göz ardı edilmiştir. Söz konusu uluslararası firmaların ise yüksek gelirli gelişmiş ülkelerin firmaları olduğu düşünülürse, orta ve düşük gelirli ülkelerin üretimlerindeki artışta, yüksek gelirli ülkelerin önemli bir payı olduğu tartışılmayacaktır. Bu durum orta ve düşük gelirli ülke ekonomilerinin dünyanın önde gelen gelişmiş ülkelere bağımlı olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Bu da küreselleşmenin eseridir.

Tablo 2. 1960 – 2018 Döneminde Gelir Gruplarına Göre Üretim (Cari, Milyon ABD Doları)

Yıllar	Yüksek Gelir			Orta Gelir			Düşük Gelir		
	Üretim	Pay (%)	KA	Üretim	Pay (%)	KA	Üretim	Pay (%)	KA
1960	1.059.340	76,2		316.801	22,8		13.426	1,0	
1965	1.550.218	78,0	1	419.678	21,1	1	18.657	0,9	1
1970	2.382.068	79,8	2	580.001	19,4	2	24.180	0,8	2
1975	4.671.728	78,2	4	1.250.592	20,9	4	50.755	0,8	4
1980	8.915.308	78,8	8	2.316.002	20,5	7	82.620	0,7	6
1985	10.142.402	78,5	10	2.686.305	20,8	8	83.328	0,6	6

1990	18.902.871	83,7	18	3.593.689	15,9	11	98.331	0,4	7
1995	25.842.518	83,8	24	4.918.760	15,9	16	90.296	0,3	7
2000	27.585.558	82,2	26	5.850.970	17,4	18	134.828	0,4	10
2005	37.583.691	79,2	35	9.669.938	20,4	31	195.108	0,4	15
2010	45.351.965	68,7	43	20.318.663	30,8	64	369.890	0,6	28
2015	47.850.600	63,8	45	26.656.613	35,5	84	512.719	0,7	38
2016	48.846.737	64,2	46	26.772.109	35,2	85	494.413	0,6	37
2017	51.007.660	63,0	48	29.382.512	36,3	93	530.677	0,7	40
2018	54.118.794	63,1	51	31.140.959	36,3	98	573.796	0,7	43

Kaynak: Dünya Bankası (WB), KA: Kümülatif Artış (1960'a göre, Kat)

Büyüyen ülkelerde büyümenin en önemli aktörleri firmalardır. Firma sayılarındaki ve firma büyüklüklerindeki artış büyümenin önemli belirleyicilerindedir. Kısaca sermaye üretim faktörünü ifade eden bu yapıdaki gelişme ülkenin üretim gücünün de artması anlamına gelmektedir. Günümüzde dışa açık ülkelerde kurulan ve var olan firmalar ulusal piyasanın yanı sıra uluslararası piyasalara da mal ve hizmet sunmak üzere planlamalarını yapmaktadırlar. Bunun yanı sıra ulusal ve uluslararası yatırım olanaklarından faydalanarak doğrudan yatırım ve finansal yatırım anlamında da gelir sağlayabilmektedirler. Bu durumda ekonomik büyüme, küreselleşmeyi destekleyici şekilde rol üstlenmektedir.

Bu yaklaşım da göz önünde bulundurulduğunda küreselleşme ve ekonomik büyümenin karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Küreselleşme – Ekonomik Büyüme İlişkisinin Analizi

Bu çalışmada küreselleşme ile ekonomik büyüme ilişkisi; küreselleşmeyi temsilen Türkiye'nin KOF Küreselleşme İndeksi değerleri ile Türkiye ekonomik büyüme verileri değerlendirilerek, belirlenmeye çalışılmıştır. Benzer çalışmalar az da olsa vardır. Ancak bu çalışma, uygulanan yöntem ve çalışmanın Türkiye ekonomisi çerçevesinde incelenmesi nedeniyle, farklı bir perspektifte analiz ve değerlendirme içermektedir.

Tablo 3. KOF Küreselleşme İndeksinin Yapısı

Küreselleşme Endeksi (Fili)	Ağırlık	Küreselleşme Endeksi (Teknik)	Ağırlık
Ekonomik Küreselleşme	33,3	Ekonomik Küreselleşme	33,3
Ticaret Küreselleşme	50,0	Ticaret Küreselleşme	50,0
Mal Ticareti	38,8	Ticaret Düzenlemeleri	26,8
Hizmet Ticareti	44,7	Ticaret Vergileri	24,4
Ticaret Ortağı Çeşitliliği	16,5	Tarifeler	25,6
		Ticaret Anlaşmaları	23,2
Finansal Küreselleşme	50,0	Finansal Küreselleşme	50,0
Doğrudan Yabancı Yatırım	26,7	Yatırım Kısıtlamaları	33,3
Portföy Yatırımı	16,5	Sermaye Hesabı Açıklığı	38,5
Uluslararası Borç	27,6	Uluslararası Yatırım Sözleşmeleri	28,2
Uluslararası Rezervler	2,1		
Uluslararası Gelir Ödemeleri	27,1		
Sosyal Küreselleşme	33,3	Sosyal Küreselleşme	33,3
Kişilerarası Küreselleşme	33,3	Kişilerarası Küreselleşme	33,3

Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme

Uluslararası Ses Trafığı	20,8	Telefon Abonelikleri	39,9
Transferler	21,9	Ziyaret Özgürlüğü	32,7
Uluslararası Turizm	21,0	Uluslararası Havaalanları	27,4
Uluslararası Öğrenciler	19,1		
Göç	17,2		
Bilgi Küreselleşmesi	33,3	Bilgi Küreselleşmesi	33,3
İnternet Bant Genişliği	37,2	Televizyon Erişimi	36,8
Uluslararası Patentler	28,3	İnternet Girişi	42,6
Yüksek Teknoloji İhracatı	34,5	Basın Özgürlüğü	20,6
Kültürel Küreselleşme	33,3	Kültürel Küreselleşme	33,3
Kültürel Eşya Ticareti	28,1	Cinsiyet Paritesi	24,7
Kişisel Hizmetlerde Ticaret	24,6	İnsan Sermayesi	41,4
Uluslararası Markalar	9,7	Sivil Özgürlükler	33,9
Mcdonald's Restoran	21,6		
IKEA Mağazaları	16,0		
Siyasi Küreselleşme	33,3	Siyasi Küreselleşme	33,3
Büyükelçilikler	36,5	Uluslararası Kuruluşlar	36,2
BM Barış Görevini Sürdürüyor	25,7	Uluslararası Anlaşmalar	33,4
Uluslararası STK'lar	37,8	Antlaşma Ortağı Çeşitliliği	30,4

Kaynak: (Gygli and others, 2019, p.545)

KOF Küreselleşme İndeksleri yıllık olarak KOF İsviçre Ekonomi Enstitüsü tarafından oluşturulmaktadır. 1938'de kurulan Ekonomik Araştırma Enstitüsü (Institut für Wirtschaftsforschung) adıyla kurulan ve daha sonra KOF (Konjunkturforschungsstelle) İsviçre Ekonomi Enstitüsü olarak çalışmalarını sürdüren Enstitü, her yıl yayımladığı Küreselleşme İndeksleri çalışmalarını küreselleşmenin boyutlarını ve gelişimini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bugüne kadar birçok çalışmada kullanılan bu veriler, bu çalışmada da temel veri olarak alınmıştır. Küreselleşmeyi değerlendirmede önemli bir çalışma olan KOF Küreselleşme İndekslerinin yapısı Tablo 3'te genel olarak verilmiştir. KOF Küreselleşme indeksi Ekonomik, Sosyal ve Siyasal olmak üzere 3 temel boyutta ve Ticari, Finansal, Kişilerarası, Bilgilendirme ve Kültürel Küreselleşme olmak üzere 5 alt boyutta 43 farklı değişken temelinde hazırlanmaktadır. KOF Küreselleşme Endeksi, 1970 – 2016 döneminde ve 203 ülke ve bölge için yıllık bazda hesaplanmaktadır. Ülke ve bölgelerin seçimi, Dünya Bankası'nın tanımlarına dayanmaktadır. Ancak, tüm ülkeler ve yıllar için tüm değişkenler mevcut değildir. Eksik gözlemler doğrusal enterpolasyon kullanılarak belirlenmektedir. Bir dizinin başlangıcında veya sonundaki eksik gözlemler, mevcut en yakın gözlemle temsil edilmektedir (Gygli and others, 2019, p.558). Büyüme verileri olarak da Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından oluşturulmuş 1998 yılı fiyatlarıyla Türkiye'nin 1970 – 2018 dönemi Reel GSYH verileri kullanılmıştır.

Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme ilişkisinin istatistiki değerlendirmesi, basit doğrusal regresyon, tek değişkenli polinomial regresyon, basit korelasyon ve çoklu korelasyon analizleriyle gerçekleştirilmiştir.

Basit Doğrusal Regresyon Modeli

Genel olarak regresyon analizi, ilgilenilen iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin matematiksel olarak modellenmesi ve incelenmesi amacıyla kullanılan bir istatistiksel tekniktir. Bağımlı değişken “ y ” ile doğrusal ilişkiye sahip tek bir “ x ” bağımsız değişkeninin bulunduğu basit doğrusal regresyon modeli;

$$y = \beta_0 + \beta_1 x + \varepsilon \quad (1)$$

olarak verilir. Bu modelde yer alan β_0 terimi kesim noktasını ve β_1 terimi doğrunun eğimini belirtmek üzere bilinmeyen sabitlerdir. “ ε ” terimi ise rassal hata bileşenini belirtmektedir. Hataların sıfır ortalamaya ve bilinmeyen varyansa sahip olduğu ve de ilişkisiz olduğu varsayılır.

Tek-Değişkenli Polinomial Regresyon Modelleri

Polinomial regresyon modelleri, “ y ” bağımlı değişkeni ile herhangi bir “ x ” bağımsız değişkeni arasındaki ilişkinin düz bir doğru ile temsil edilemediği ve de değişkenler arasındaki eğrisel ilişkileri karakterize etmede yaygın olarak kullanılan modellerdir. Bu modeller parametreler cinsinden doğrusaldır ve hataların bilinen varsayımları sağlandığı sürece parametrelerin tahmininde doğrusal en küçük kareler tekniği kullanılır. Literatürde, “enflasyon indeksi” ya da “gayri safi milli hasıla” gibi birçok ekonomik zaman serisinin zamana göre doğrusal olmayan bir eğilim gösterdiği bilinmektedir. Bu çalışmada kullanılan *Ekonomik Küreselleşme, Sosyal Küreselleşme, Politik Küreselleşme, Genel İndeks* ve *GSYH* değişkenlerinin Şekil 1’de verilen saçılım grafikleri incelendiğinde bu doğrusal olmayan durum açıkça görülmektedir. Buna göre, “ y ” bağımlı değişkeninin ortalamasındaki değişim oranının, “ x ” bağımsız değişkenine göre sabit olmadığı sonucuna varılır. Tek bağımsız değişken içeren doğrusal bir model, ikinci dereceden bir polinomial modele genişletildiğinde;

$$y = \beta_0 + \beta_1 x + \beta_2 x^2 + \varepsilon \quad (2)$$

modeli ortaya çıkar. Bu model “ x ” değişkenine ilave olarak “ x^2 ” terimini de içerir. Dolayısıyla bu modele karesel model de denir ve “ $x_1 = x$ ” ve “ $x_2 = x^2$ ” olan çoklu regresyon modelinin özel bir durumudur. Modelde yer alan “ β_1 ” terimine “doğrusal etki parametresi”, “ β_2 ” terimine ise “karesel etki parametresi” adı verilir. Genel olarak tek değişkenli k -inci dereceden bir polinomial model;

$$y = \beta_0 + \beta_1 x + \beta_2 x^2 + \dots + \beta_k x^k + \varepsilon \quad (3)$$

biçiminde ifade edilir (Montgomery and others, 2012). Polinomial modeller, gerçek yanıt fonksiyonunda eğrisel etkilerin var olduğu durumlarda kullanılır. Polinomial regresyon modellerini diğer çoklu regresyon modellerinden ayıran en temel nokta, bağımlı değişken ortalamasının tek bir bağımsız değişkenin bir fonksiyonu olmasıdır. Bundan

dolayı da tek değişkenli polinomial modeller, iki boyutlu bir grafikte eğrisel bir çizgiyle belirtilir. Ayrıca çoklu regresyon modellerinde kullanılan testler, benzer hipotezlerin testinde kullanılabilir (Rawlings and others, 1998).

Basit Korelasyon ve Çoklu Korelasyon Analizleri

İncelenen iki sürekli değişken arasındaki doğrusal ilişkinin derecesinin ve yönünün belirlenmesi işlemine “basit korelasyon analizi” adı verilir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi yalnızca grafiklerle incelemenin yeterli olmadığı ve de istatistiksel olarak desteklenmesi gerektiği durumlarda kullanılır. Belirtilen doğrusal ilişkinin derecesinin ve yönünün

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{(n-1)s_x s_y}$$

belirlenmesinde “Pearson korelasyon katsayısı” kullanılır ve bu katsayı “r” harfi ile gösterilir. “r” değeri, “-1” ile “+1” aralığında bir değer alır. Katsayının mutlak değeri ne kadar büyük olursa, değişkenler arasındaki ilişki o derece güçlüdür. “-1” ya da “+1” değerleri mükemmel bir doğrusal ilişkiyi belirtir. “0”a yakın bir değer ise incelenen değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olmadığını gösterir. Pearson korelasyon katsayısının işareti ise ilişkinin yönünü belirtmektedir. Değişkenlerden birinin aldığı değerler arttıkça, diğerinin değerleri azalma eğilimindeyse, korelasyon katsayısı “negatif” değer alır. Tersine, eğer her iki değişken birlikte artma veya birlikte azalma eğilimi gösteriyorsa, korelasyon katsayısı “pozitif” olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bir değişkende meydana gelen değişikliklerin, tek başına korelasyon analizine dayalı olarak bir diğerindeki değişikliklere neden olduğu sonucuna varılmamalıdır. “x” ve “y” değişkenleri arasındaki Pearson korelasyon katsayısı;

(4)

eşitliği yardımıyla hesaplanır. İncelenen bağımlı değişkende meydana gelen toplam değişkenliğin ne kadarının bağımsız değişken/değişkenler tarafından açıklandığının belirlenmesinde ise “belirtme katsayısı” kullanılmaktadır. Belirtme katsayısı, Pearson korelasyon katsayısı “r’nin karesi” alınarak hesaplanır, “0” ile “1” aralığında değerler alır ve oransal olarak ifade edilir.

Bir bağımlı değişken ile bu değişkenin değişimi üzerinde etkisi olduğu düşünülen “k” sayıda bağımsız değişken arasındaki ilişkinin derecesinin belirlenmesine ise “çoklu korelasyon analizi” adı verilmektedir. Hesaplanan “Pearson r korelasyon katsayısının” istatistiksel olarak anlamlılığı, uygulanacak “t testi” ile değerlendirilmektedir (Peker, Er ve Bal, 2017).

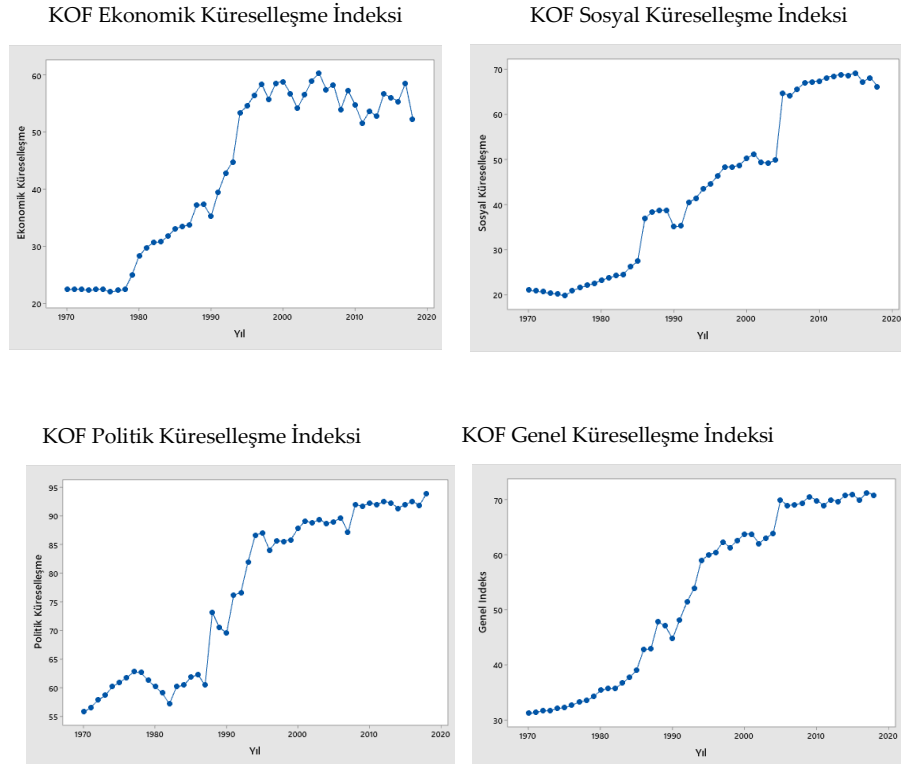
Uygulama ve Analiz Sonuçları

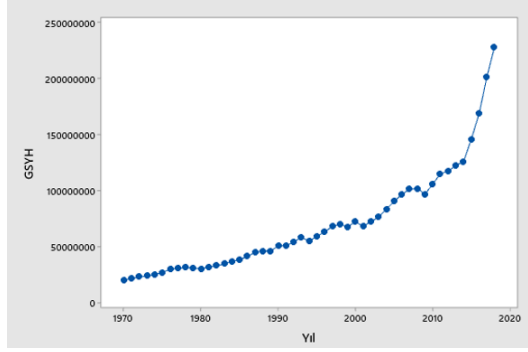
Çalışmada kullanılan değişkenlerin 1970 – 2018 dönemindeki değişimlerini gösteren saçılım grafikleri Şekil 1’de sunulmuştur. Grafiklerde, Türkiye’nin küreselleşme indekslerinin eğilim bakımından birbirlerine benzer

olmalarına rağmen, zaman içerisinde farklı değişimler gösterdikleri görülmektedir. Küreselleşme indeksleri 1970 – 1980 döneminde genel olarak yatay seyir izlemiştir. Farklı olarak Politik Küreselleşmenin gelişimi 1970’li yılların ortalarına kadar yükselme eğilimi gösterirken, ikinci yarısında azalarak 12 Eylül darbesinin olduğu 1980’e kadar neredeyse 1970 değerlerine geri dönmüştür. 1980’den sonra ise Türkiye’nin ekonomik, sosyal, siyasi ve devlet yapılanması açısından baştan aşağıya değişime uğraması, küreselleşme indeksi değerlerinde önemli etkiye neden olmuştur. Bazı ulusal ve uluslararası kriz yıllarında Türkiye’nin küreselleşme değerleri de olumsuz etkilenmiş ve azalma göstermiştir. 1. Körfez Savaşı ve SSCB’nin önderlik ettiği Doğu Bloku’nun dağılması bunda etkili olmuştur. Ancak özellikle Türkiye ekonomisinin dışa açık, ihracata dayalı kalkınma temelindeki yapısal değişimi Türkiye’yi ekonomik olarak güçlendirirken, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan da olumlu gelişmeler yaşamasında en önemli neden olmuştur. Bu güçlenmeye ve iyileşmeye rağmen 1980 – 2000 döneminde Türkiye’nin ekonomik ve siyasi olarak kırılgan yapısı sürmüştür. 5 Nisan 1994 krizi, başarısız koalisyon hükümetlerinin etkin olduğu iç siyasi istikrarsızlık, Asya Krizi ve 1999 Depremi 1980 – 2000 dönemindeki önemli krizler olarak öne çıkmıştır. Bu krizlerin etkileri Şekil 1’de kendisini göstermektedir.

Şekil 1. Değişkenlerin 1970-2018 Yılları Arasındaki Değişimleri

Not: Grafiklerde yatay eksenlerde yıllar düşey eksenlerde ise indeks değerleri yer almaktadır (en alttaki grafikte düşey ekseninde GSYH değerleri).

Türkiye Ekonomisindeki önemli dönüm noktalarından birisi olan ve 24 Ocak 1980'de 43. Türkiye Hükümeti tarafından oluşturularak ilan edilen 24 Ocak Kararları ile Türkiye önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu süreçte, ithal ikameci ve devletin üretimde etkin olduğu bir ekonomik yapıdan, dışa açık ve ihracata dayalı kalkınma stratejisi çerçevesinde, devletin üretimden elini çektiği ve özel sektörün etkin olduğu piyasa ekonomisine geçiş sağlanmıştır. Yeni yapılanma sürecinde özelleştirme faaliyetleri ve yabancı sermaye girişleri artmıştır. Özelleştirmenin arttığı, piyasa ekonomisinin hâkim olduğu, dışa açık bir ekonomik yapının oluşturulması Türkiye'nin dünyaya entegrasyonunu da hızlandırmıştır. Türkiye'nin 1987'de gerçekleştirdiği, Avrupa Birliği (AB)'ne Tam Üyelik başvurusu, 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren AB ile Gümrük Birliği anlaşması, tüm üyeliğe yönelik müktesebat çalışmaları ve bu süreçte devlet yapısında gerçekleştirilen değişiklikler de bu sürecin hızlanmasına katkı sağlamıştır.

Şekil 1'de yer alan "1998 Fiyatlarıyla GSYH" grafiğinde de görüleceği üzere, Türkiye'nin reel GSYH değerleri incelenen dönem itibarıyla krizlerin olduğu yıllar dışında (1994, 1999, 2001, 2009) sürekli yükselmiştir. Yukarıda bahsedilen nedenlerle, küreselleşme indekslerinde 1990'lı yılların sonuna kadar önemli yükselişler gözlemlenmiştir. 2000'li yıllarda ise inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. İncelenen dönem içerisinde özelleştirmelerin yoğun bir şekilde yaşandığı ve yabancı sermaye girişlerinin yüksek olduğu 1990'lı yıllardan sonra, Küresel Finansal Krizin yaşandığı 2008 ve 2009 yıllarına kadar özelleştirme sürecinin sonuna gelinmesi, Krizin etkileri ve Krizden sonraki dönemde ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan ekonomik sorunlar indeks değerlerine de yansımıştır.

Özellikle Suriye Krizinin başladığı 2011 yılından itibaren Türkiye'nin bölgenin istikrara kavuşması için verdiği insani, siyasi ve askeri mücadele, ülke ekonomisini de büyük oranda etkilemiştir. Bu durum Türkiye'nin mücadelesinde zaman zaman yalnız kalmasına neden olmuş ve bu da ekonomik ve siyasi anlamda Türkiye'nin olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Dolayısıyla bu dönemde (2011 – 2018), özellikle KOF Ekonomik

Küresel İndeks değeri de bu gelişmelerden olumsuz etkilenmiştir. Ekonomik, Politik ve Sosyal Küreselleşme İndeks değerlerinin bir anlamda ortalaması olarak nitelenebilecek Genel İndeks değeri ise incelenen dönemde Küresel Finansal Krizin ortaya çıktığı 2008 yılına kadar yükselme eğilimi gösterirken, yukarıda değinilen nedenlerden dolayı, 2009'dan itibaren küçük miktarda iniş çıkışlar göz ardı edilirse, hemen hemen yatay bir seyir izlemiştir.

Türkiye'nin genel dış ekonomik verilerinin yer aldığı Tablo 4 incelenecek olursa, aslında Şekil 1'deki gelişimi destekleyici bir dış ekonomik gelişimin olduğu söylenebilir. Kriz yıllarındaki azalmalar dışında, Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Özelleştirme faaliyetlerinde 1989'dan itibaren gözle görülür bir artış söz konusudur. Benzer durum İhracat ve İthalat verilerinde de gerçekleşmiştir. Dış Borç Stokunda ise zaman zaman azalmalar yaşansa da incelenen dönem itibarıyla büyük artışların yaşandığı görülmektedir. Türkiye'nin dış ekonomik ilişkilerini temsilen alınan bu veriler, 1980 sonrası gerçekleştirilen yapısal dönüşümün etkileriyle önemli gelişimler göstermiştir. Kriz yılları dışında, Türkiye, sürekli ve yüksek oranlı büyüme gerçekleştirmiştir. Bunda da dışa açık ve ihracata dayalı büyüme ve kalkınma stratejileri ile ekonomide serbest piyasa ekonomisi koşullarını yerleştirme çabalarının etkisi büyüktür. Özellikle 2008 Küresel Finansal Krizinden sonra Türkiye'nin küreselleşme indeksi verileri gözle görülür şekilde yatay seyir izlemiş ve oluşturulan grafiklerde polinomiyal bir yapı oluşmuştur.

Tablo 4. Türkiye'nin Genel Dış Ekonomik Verileri (Milyon ABD Doları)

Yıllar	Yabancı Sermaye Yatırımları			Dış Borç	Özelleştirme	İhracat	İthalat
	Girişler	Çıkışlar	Net				
1986	125	0	125	32.206	0,95	7.457	11.105
1987	115	0	115	40.326	0,83	10.190	14.158
1988	354	0	354	40.722	27	11.662	14.335
1989	663	0	663	43.911	131	11.625	15.792
1990	684	0	684	52.381	486	12.959	22.302
1991	907	97	810	53.623	244	13.593	21.047
1992	911	67	844	58.595	423	14.715	22.871
1993	746	110	636	70.512	568	15.345	29.428
1994	636	28	608	68.705	412	18.106	23.270
1995	934	49	885	75.948	572	21.637	35.709
1996	914	192	722	79.299	292	23.224	43.627
1997	852	47	805	84.356	466	26.261	48.559
1998	953	13	940	96.351	1.020	26.974	45.921
1999	813	30	783	103.123	38	26.587	40.671
2000	1.707	725	982	118.602	2.717	27.775	54.503
2001	3.374	22	3.352	113.592	120	31.334	41.399
2002	571	5	566	129.601	536	36.059	51.554
2003	696	8	688	144.179	187	47.253	69.340
2004	1.190	98	1.092	161.160	1.283	63.167	97.540
2005	8.535	401	8.134	170.780	8.222	73.476	116.774
2006	17.639	657	16.982	208.006	8.096	85.535	139.576

Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme

2007	19.137	743	18.394	249.932	4.259	107.272	170.063
2008	14.748	35	14.713	280.878	6.259	132.027	201.964
2009	6.266	82	6.184	268.886	2.275	102.143	140.928
2010	6.256	35	6.221	291.861	3.082	113.883	185.544
2011	16.136	1.991	14.145	305.544	1.358	134.907	240.842
2012	10.761	633	10.128	342.407	3.021	152.462	236.545
2013	9.890	587	9.303	392.984	12.486	151.803	251.661
2014	8.631	261	8.370	406.015	6.266	157.610	242.177
2015	12.077	364	11.713	400.503	1.996	143.839	207.234
2016	7.534	621	6.913	409.764	1.293	142.530	198.618
2017	7.450	1.869	5.581	455.082	751	156.993	233.800

Kaynak: TCMB, TÜİK

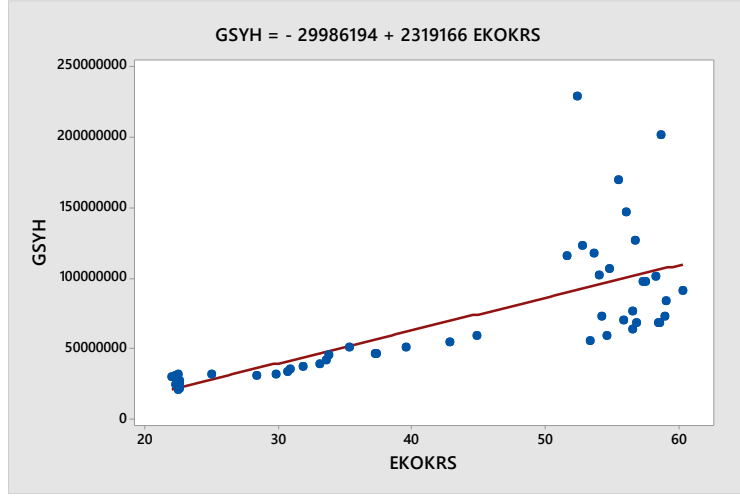
Çalışmanın istatistiksel analiz kısmında, “KOF Küreselleşme İndeksleri” ile “Reel GSYH” değerleri arasındaki ilişkinin derecesinin ve genel doğasının tanımlanması amacıyla, *Basit Doğrusal Regresyon*, *Tek-Değişkenli Polinomiyal Regresyon*, *Basit Korelasyon* ve *Çoklu Korelasyon* analizleri uygulanmıştır. Dolayısıyla küreselleşme sürecinin Türkiye’nin ekonomik büyümesine katkısının yanı sıra, Türkiye’nin büyümesinin küreselleşmesine etkisi karşılıklı olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Kullanılan veriler içerisinde Türkiye’nin 1995 yılı fiyatlarıyla reel GSYH değerleri ve Türkiye’nin KOF Küreselleşme İndeksi değerleri kullanılmıştır. Türkiye’nin GSYH değerlerindeki iniş/çıkışlar, küçülme/büyüme olarak değerlendirilmiş ve yorumlar buna göre yapılmıştır.

Çalışmanın analiz kısmının ilk bölümünde, Türkiye’nin küreselleşmesinin GSYH’si (GSYH’deki gelişme, büyüme olarak yorumlanabileceğinden çalışma içerisinde zaman zaman “GSYH’deki gelişme” yerine “büyüme” kavramı da kullanılmıştır.) üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla az önce de belirtildiği üzere Basit Doğrusal Regresyon, Tek-değişkenli Polinomiyal Regresyon, Basit Korelasyon ve Çoklu Korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Söz konusu iki değişkenden GSYH bağımlı değişken ve KOF Küreselleşme İndeksleri bağımsız değişkenler olarak belirlenerek küreselleşmenin büyüme üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın analiz kısmının ikinci bölümünde ise bağımlı ve bağımsız değişkenlerin yerleri değiştirilerek, yani KOF Küreselleşme İndekslerinin her biri bağımlı değişken ve GSYH bağımsız değişken olarak alınarak büyümenin küreselleşme üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Böylece büyüme ve KOF Küreselleşme İndeksleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Şekil 2. GSYH ile EKOKRS İlişki Grafiği

“GSYH” bağımlı değişken ve “Ekonomik Küreselleşme” (EKOKRS) bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

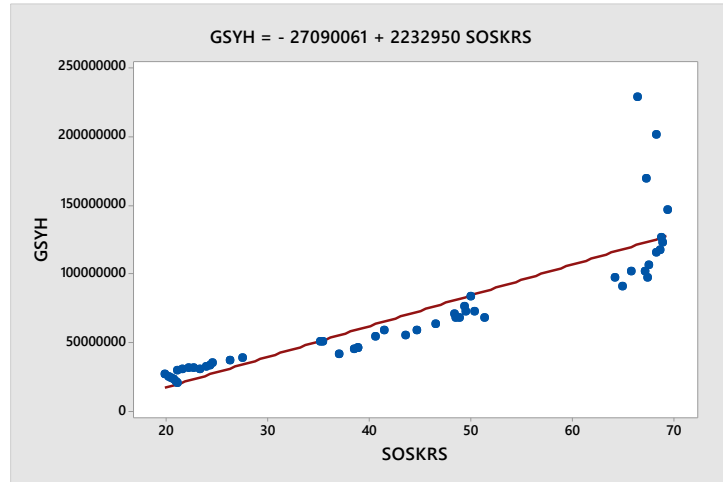
- Şekil 2’de görüldüğü gibi, GSYH bağımlı değişkeni ve EKOKRS bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, basit doğrusal regresyon denklemdir. Buna göre, GSYH ile EKOKRS arasındaki doğrusal bağıntı:

$$GSYH = - 29986194 + 2319166 EKOKRS$$

olarak belirlenmiştir. Bu bağıntıya göre, GSYH’nın değişimi üzerinde EKOKRS’nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ($F_{(1,47)} = 47,90, P < 0,001^{***}$) ve bu etkinin orta düzeyde olduğu ($r^2 = \%50,47$) belirlenmiştir. Bu doğrusal bağıntıya göre EKOKRS arttıkça GSYH’da da önemli artışlar gerçekleşmiştir ($t = 6,92, sd = 47, P < 0,001^{***}$).

- Ayrıca, GSYH ile EKOKRS değişkenleri arasında pozitif, yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki söz konusudur ($r = 0,710, P < 0,001$).

Şekil 3. GSYH ile SOSKRS İlişki Grafiği

“GSYH” bağımlı değişken ve “Sosyal Küreselleşme” (SOSKRS) bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

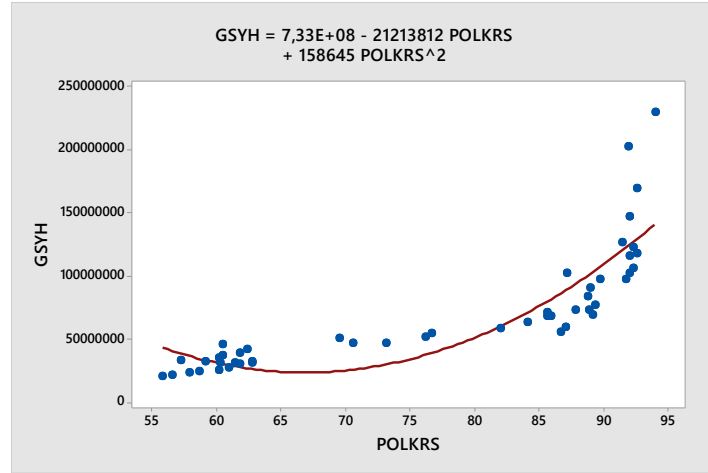
- Şekil 3’de görüldüğü gibi, GSYH bağımlı değişkeni ve SOSKRS bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, basit doğrusal regresyon denklemdir. Buna göre, GSYH ile SOSKRS arasındaki doğrusal bağıntı:

$$GSYH = - 27090061 + 2232950 \text{ SOSKRS}$$

olarak belirlenmiştir. Bu bağıntıya göre GSYH’nın değişimi üzerinde SOSKRS’nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ($F_{(1,47)} = 140,11, P < 0,001^{***}$) ve bu etkinin yüksek düzeyde olduğu ($r^2 = \%74,88$) belirlenmiştir. Bu doğrusal bağıntıya göre ve SOSKRS arttıkça GSYH’da da önemli artışlar gerçekleşmiştir ($t = 11,84, sd = 47, P < 0,001^{***}$).

- Ayrıca, GSYH ile SOSKRS değişkenleri arasında pozitif, yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($r = 0,865, P < 0,001$).

Şekil 4. GSYH ile POLKRS İlişki Grafiği

“GSYH” bağımlı değişken ve “Politik Küreselleşme” (POLKRS) bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen tek-değişkenli ikinci dereceden polinomiyal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

- Şekil 4’de görüldüğü gibi, GSYH bağımlı değişkeni ve POLKRS bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, tek-değişkenli ikinci dereceden polinomiyal regresyon denklemdir. Buna göre, GSYH ile POLKRS arasındaki polinomiyal bağıntı:

$$GSYH = 7,33E+08 - 21213812 \text{ POLKRS} + 158645 \text{ POLKRS}^2$$

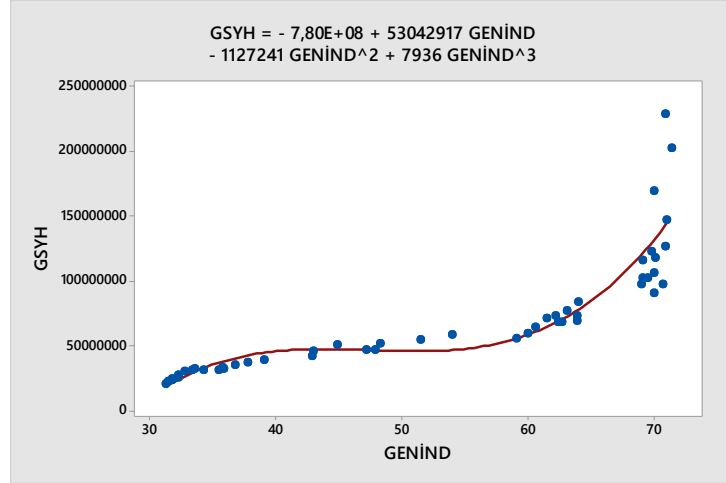
olarak belirlenmiştir. Bu model, GSYH ile POLKRS ve POLKRS^2 arasındaki bağıntıyı açıklamada istatistiksel olarak önemli bir modeldir ($F_{(2,46)} = 64,68, P < 0,001^{***}$). GSYH’nın değişimi üzerinde hem POLKRS,

hem de POLKRS²'nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ve bu etkinin yüksek düzeyde olduğu ($r^2 = \%73,77$) belirlenmiştir.

- Ayrıca, GSYH ile POLKRS ve POLKRS² arasında yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($r = 0,859, P < 0,001$).

Şekil 5. GSYH ile GENİND İlişki Grafiği

“GSYH” bağımlı değişken ve “Genel İndeks” (GENİND) bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen tek-değişkenli üçüncü dereceden polinomiyal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

- Şekil 5’te görüldüğü gibi, GSYH bağımlı değişkeni ve GENİND bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, tek-değişkenli üçüncü dereceden polinomiyal regresyon denklemdir. Buna göre, GSYH ile GENİND arasındaki polinomiyal bağıntı:

$$GSYH = - 780450145 + 53042917 \text{ GENİND} - 1127241 \text{ GENİND}^2 + 7936 \text{ GENİND}^3$$

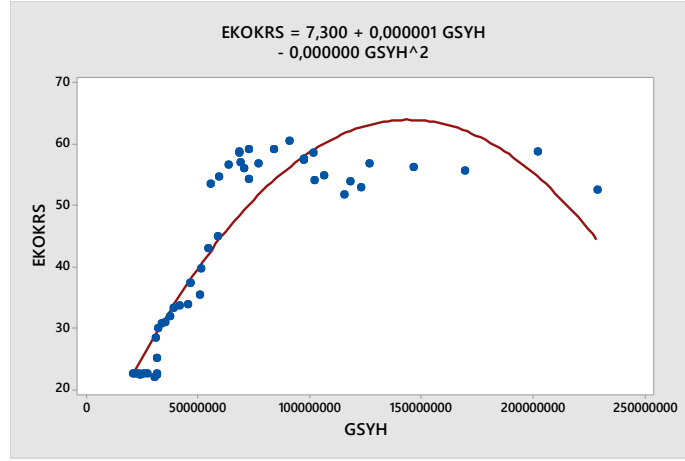
olarak belirlenmiştir. Bu model, GSYH ile GENİND, GENİND² ve GENİND³ arasındaki bağıntıyı açıklamada istatistiksel olarak önemli bir modeldir ($F_{(3,45)} = 70,47, P < 0,001^{***}$). GSYH’nin değişimi üzerinde GENİND, GENİND² ve GENİND³ değişkenlerinin tümünün etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ve bu etkinin yüksek düzeyde olduğu ($r^2 = \%82,45$) belirlenmiştir.

- Ayrıca, GSYH ile GENİND, GENİND² ve GENİND³ arasında çok yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($r = 0,908, P < 0,01$).

Analizin ikinci bölümünde, Türkiye’nin GSYH’indeki gelişmenin (büyüme ya da küçülme) Türkiye’nin küreselleşmesi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla Tek-değişkenli Polinomiyal Regresyon ve Çoklu Korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Söz konusu değişkenlerden Türkiye’nin “KOF Küreselleşme İndeksleri” bağımlı değişken ve Türkiye’nin “GSYH” değerleri de bağımsız değişken olarak belirlenerek GSYH’deki değişmelerin küreselleşme üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Şekil 6. EKOKRS ile GSYH İlişki Grafiği

“Ekonomik Küreselleşme” (EKOKRS) bağımlı değişken ve “GSYH” bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen tek-değişkenli ikinci dereceden polinomial regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

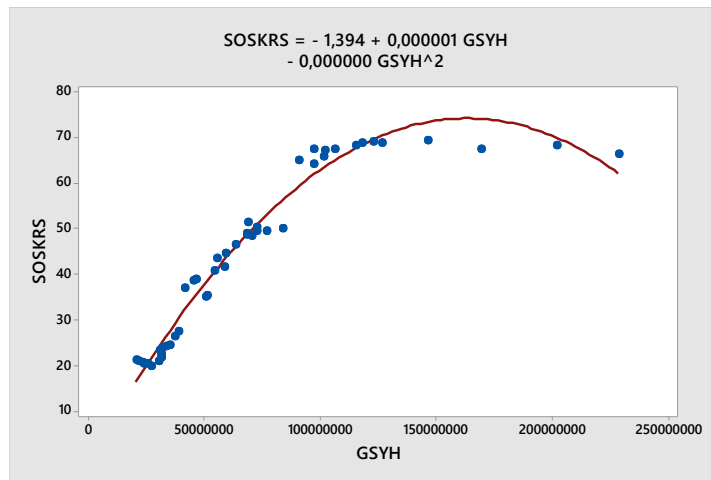
- Şekil 6’da görüldüğü gibi, EKOKRS bağımlı değişkeni ve GSYH bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, tek-değişkenli ikinci dereceden polinomial regresyon denklemdir. Analizde kullanılan veriler içerisinde ayrıca 2 adet aykırı gözlem (2017 ve 2018 yılları) tespit edilmiştir. Buna göre, EKOKRS ile GSYH arasındaki polinomial bağıntı:

$$EKOKRS = 7,300 + 0,000001 GSYH - 0,000000 GSYH^2$$

olarak belirlenmiştir. Bu model, EKOKRS ile GSYH ve GSYH² arasındaki bağıntıyı açıklamada istatistiksel olarak önemli bir modeldir ($F_{(2,46)} = 117,05, P < 0,001^{***}$). EKOKRS’nin değişimi üzerinde hem GSYH, hem de GSYH²’nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ve bu etkinin yüksek düzeyde olduğu ($r^2 = \%83,58$) belirlenmiştir.

- Ayrıca, EKOKRS ile GSYH ve GSYH² arasında çok yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($r = 0,914, P < 0,001$).

Şekil 7. SOSKRS ile GSYH İlişki Grafiği

“Sosyal Küreselleşme” (SOSKRS) bağımlı değişken ve “GSYH” bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen tek-değişkenli ikinci dereceden polinomiyal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

- Şekil 7’de görüldüğü gibi, SOSKRS bağımlı değişkeni ve GSYH bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, tek-değişkenli ikinci dereceden polinomiyal regresyon denklemdir. Analizde kullanılan veriler içerisinde ayrıca 2 adet aykırı gözlem (2017 ve 2018 yılları) tespit edilmiştir. Buna göre, SOSKRS ile GSYH arasındaki polinomiyal bağıntı:

$$\text{SOSKRS} = -1,394 + 0,000001 \text{ GSYH} - 0,000000 \text{ GSYH}^2$$

olarak belirlenmiştir. Bu model, SOSKRS ile GSYH ve GSYH² arasındaki bağıntıyı açıklamada istatistiksel olarak önemli bir modeldir ($F_{(2,46)} = 800,85, P < 0,001^{***}$). SOSKRS’nin değişimi üzerinde hem GSYH, hem de GSYH²’nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ve bu etkinin çok yüksek düzeyde olduğu ($r^2 = \%97,21$) belirlenmiştir.

- Ayrıca, SOSKRS ile GSYH ve GSYH² arasında çok yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($r = 0,986, P < 0,001$).

“Politik Küreselleşme” (POLKRS) bağımlı değişken ve “GSYH” bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen tek-değişkenli ikinci dereceden polinomiyal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

- Şekil 8’de görüldüğü gibi, POLKRS bağımlı değişkeni ve GSYH bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, tek-değişkenli ikinci dereceden polinomiyal regresyon denklemdir. Analizde kullanılan veriler içerisinde ayrıca 2 adet aykırı gözlem (2018 ve 2019 yılları) tespit edilmiştir. Buna göre, POLKRS ile GSYH arasındaki polinomiyal bağıntı:

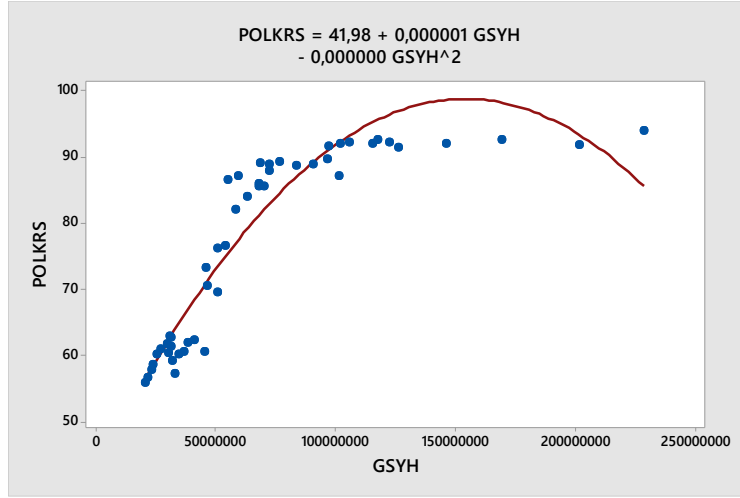
$$\text{POLKRS} = 41,98 + 0,000001 \text{ GSYH} - 0,000000 \text{ GSYH}^2$$

olarak belirlenmiştir. Bu model, POLKRS ile GSYH ve GSYH² arasındaki bağıntıyı açıklamada istatistiksel olarak önemli bir modeldir ($F_{(2,46)} = 189,04, P < 0,001^{***}$). POLKRS’nin değişimi üzerinde hem GSYH, hem de GSYH²’nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ve bu etkinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir ($r^2 = \%89,15$).

- Ayrıca, POLKRS ile GSYH ve GSYH² arasında çok yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur. ($r = 0,944, P < 0,001$).

Şekil 8. POLKRS ile GSYH İlişki Grafiği

“Genel İndeks” (GENİND) bağımlı değişken ve “GSYH” bağımsız değişken alınarak gerçekleştirilen tek-değişkenli ikinci dereceden polinomial regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibi elde edilmiştir:

- Şekil 9’da görüldüğü gibi, GENİND bağımlı değişkeni ve GSYH bağımsız değişkeni arasındaki en iyi regresyon modeli, tek-değişkenli ikinci dereceden polinomial regresyon denklemidir. Analizde kullanılan veriler içerisinde ayrıca 2 adet aykırı gözlem (2017 ve 2018 yılları) tespit edilmiştir. Buna göre, GENİND ile 1998 GSYH arasındaki polinomial bağıntı:

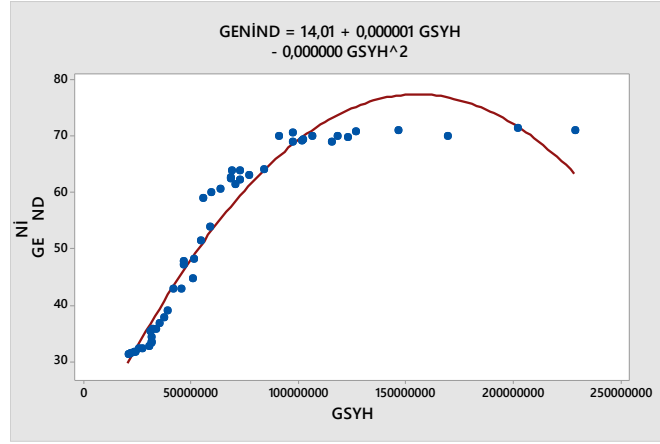
$$\text{GENİND} = 14,01 + 0,000001 \text{ GSYH} - 0,000000 \text{ GSYH}^2$$

olarak belirlenmiştir. Bu model, GENİND ile GSYH ve GSYH ² arasındaki bağıntıyı açıklamada istatistiksel olarak önemli bir modeldir ($F_{(2,46)} = 395,24, P < 0,001^{***}$). GENİND’in değişimi üzerinde hem GSYH, hem de GSYH²’nin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu ve bu etkinin çok yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir ($r^2 = \%94,50$).

- Ayrıca, GENİND ile GSYH ve GSYH² arasında çok yüksek düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($r = 0,972, P < 0,001$).

Şekil 9. GENİND ile GSYH İlişki Grafiği

Sonuç

Küreselleşmede kaydedilen gelişmeler sonucunda ülkeler, yerel piyasalardan uluslararası piyasalara açılma olanağı elde etmişlerdir. Bununla birlikte dışa açık ekonomilerde ulusal piyasalar da uluslararası piyasanın bir parçası haline gelmiştir. Böylece ülkeler daha fazla üretme ve tüketme imkânı elde etmişlerdir. Küreselleşmenin artmasında doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının büyük payı vardır. Yatırımın gerçekleştiği ülkelerde üretim artmakta, istihdam artmakta, gelirler artmakta, bilgi transferi gerçekleşmekte ve böylece ülkeler büyümekte ve kalkınmaktadır. Geçmişe bakıldığında, küreselleşmenin sunduğu bu olanaklardan faydalanabilen ülkeler yüksek büyüme oranları elde etmişlerdir ve dolayısıyla gelirleri de o ölçüde artmıştır. Ancak bu süreçte, bu yatırımları gerçekleştiren özellikle çok uluslu şirketler güçlerine güç katmışlar ve uyruğunda olduğu ülkelerin de uluslararası güçlerinin artmasına büyük katkılar sağlamışlardır. Çoğunlukla G7 olarak adlandırılan ülkelerin firmaları olan bu şirketler dünya ekonomisi ve siyasetini yönlendirir hale gelmişlerdir. Bu durum sürdürülebilir kalkınmayı ve tam ticari serbestleşmeyi sağlamayı amaç edinen başta Birleşmiş Milletler olmak üzere Dünya Bankası, IMF ve Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası oluşumları tartışılır hale getirmektedir.

Günümüz dünya ekonomisinde küreselleşme artık sınırlarına yaklaşmaktadır. 1960'larda Marshall McLuhan tarafından dile getirilen "Küresel Köy – The Global Village" süreci bugün neredeyse tamamlanmak üzeredir. 7 milyarın üzerinde ve her geçen zaman artan nüfusuna rağmen dünya hala çok büyüktür. Başta uluslararası mali ve ekonomik kuruluşlar olmak üzere tüm ülkeler, küreselleşmenin sunmuş olduğu olanaklardan tüm ülkelerin etkin bir şekilde faydalanabilmesi için çabalamalıdır. Dünya kaynakları insanları yaşatmak ve daha iyi koşullarda yaşamasını sağlamak üzere kullanılmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti de kurulduğundan bu yana dünya ile entegre bir şekilde gelişmeye ve kalkınmaya gayret göstermektedir. Tüm iç ve dış sorunlara rağmen, Türkiye günümüz dünyasının en büyük ekonomilerinden biri olmuştur. Önemli iç ve dış krizlerin yaşandığı 1960'lı ve 1970'li yılların ardından 1980'li yıllardan itibaren Türkiye yaşamın her alanında kabuk değiştirmiş ve hızlı bir şekilde gelişmeye ve kalkınmaya başlamıştır. Küreselleşmenin sunduğu olanaklardan iç ve dış sorunların elverdiği ölçüde faydalanmaya çalışan Türkiye, başta Birleşmiş Milletler yapısı, NATO gibi kuruluşlar olmak üzere, var olan tüm ekonomik, ticari, askeri ve siyasi uluslararası konvansiyonlara taraf olmuş ve aktif görevler almıştır. Bu süreçte Türkiye, dünyaya entegrasyon ve küreselleşme sürecindeki yerini alma konularında başarılı olmuştur. Ancak bu sürecin Türkiye'nin gelişmesine olan katkısının ne olduğu önemli bir konudur. Yapılan çalışmalar genellikle küreselleşme sürecinin ülkelerin gelişmelerine olumlu katkı yaptığı yönündedir. Türkiye'de de bu konuda yapılan çalışmalar vardır ve benzer sonuçlar ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada da dünyada küreselleşme alanında kabul gören KOF Küreselleşme İndeksi değerlerinin Türkiye derecelendirmeleri ile Türkiye'nin büyümesi arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Diğer bir ifadeyle, küreselleşmenin Türkiye'nin büyümesine etkisi ile Türkiye'nin büyümesinin, Türkiye'nin küreselleşmesine katkısı incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin 1970 – 2018 dönemi 1995 yılı verileriyle reel GSYH verileri ile KOF Küreselleşme İndeksleri ilişkisi, "Basit Doğrusal Regresyon", "Tek-Değişkenli Polinomiyal Regresyon", "Basit Korelasyon" ve "Çoklu Korelasyon" analizleri ile belirlenmeye çalışılmıştır. Analizler sonucunda reel GSYH değerleri ile KOF Küreselleşme İndeksleri arasında yüksek düzeyli ilişki belirlenirken, bu verilerdeki değişimlerin de birbirleri üzerinde önemli etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Gerçekleştirilen istatistiksel analizlere göre, büyüme ve küreselleşme arasında önemli düzeyde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özellikle 1980 sonrasında dışa açık bir kalkınma stratejisinin benimsenmesi, Türkiye'nin küreselleşmenin nimetlerinden faydalanması açısından bir milat olmuştur. Yapılan analiz de göstermiştir ve desteklemektedir ki, Türkiye'nin bugünkü ekonomik gücüne ulaşmasında küreselleşmenin önemli katkısı olmuştur. Türkiye ihracatı arttıkça ve dışa açıldıkça küreselleşmenin olanaklarından faydalanmış, bu durum büyümesini artırmış, büyümesindeki artış da küreselleşmesinde yani dünyaya entegrasyonuna (ekonomik, sosyal, kültürel, politik alanlarda) katkı sağlamıştır.

Ancak şu bilinmelidir ki, dışa açık bir büyüme modelinde dış ekonomik ilişkiler üst düzeyde olduğundan, uluslararası gerçekleşen krizler ülkenin dönemsel ekonomik sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Böyle durumlarda da ülkenin ekonomik gelişmişliği ve ekonomi temellerinin sağlam olması yaşanan küresel sorunların etkisini azaltmaktadır. Ekonomi temelleri iyi yapılandırılmamış ülkeler ise en ufak bir uluslararası krizden

kolayca etkilenebilmekte, bu da ekonomik ve politik olarak ülkenin istikrara kavuşmasını engelleyebilmektedir. Bu yapıdaki ülkeler de ekonomik ve politik olarak ulusal ve uluslararası spekülâtif ve manipülâtif davranışlara maruz kalabilmekte ve gelişme ve kalkınma açısından sorunlar yaşayabilmektedir.

Türkiye dünyaya entegrasyon çabaları içerisinde küresel anlamda meydana gelen olumsuzluklardan dolayı 1980'li ve 1990'lı yıllarda sık sık sıkıntılar yaşamıştır. Ancak bu sıkıntıların yaratmış olduğu tecrübe doğrultusunda alınan tedbirler ve gerçekleştirilen yapısal değişimlerle 2000'li yıllarda ulaşılmış olduğu istikrar, birçok ülkenin çok büyük zararlar gördüğü 2008 Küresel Finansal Krizi'ni en az zararla atlattığını sağlamıştır. Bu anlamda 2008 Küresel Finansal Krizi ülke ekonomilerinin güçlerinin belirlenmesi açısından mihenk taşı olmuştur. Türkiye zaman zaman sıkıntılar yaşasa da artık küreselleşmenin sunmuş olduğu olanakları kullanan bir ülke haline gelmiştir. Yani küreselleşme – büyüme etkileşimini olumlu anlamda lehine çevirmiştir.

Kaynakça

Ahmad Mahyudin (2018), "Globalization, Economic Growth, And Spillovers: A Spatial Analysis", MPRA Paper No:86252, University Library of Munich, Germany. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/86252/3/MPRA_paper_86252.pdf, Son Erişim:18.09.2019

Altınar Ali, Bozkurt Eda, Toktaş Yılmaz (2018), "Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme: Yükselen Piyasa Ekonomileri İçin Bir Uygulama", Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, Yıl:55, Sayı: 639, İstanbul Okan Üniversitesi, Es Yayınları, Mayıs 2018, ISSN: 1307 – 7112, İstanbul

Central Bank of Argentina (2018), "Globalisation, Growth and Inequality from an Emerging Economy Perspective", Globalisation and Deglobalisation, Bank for International Settlements, Monetary and Economic Department, BIS Papers No: 100, December 2018, ISSN 1609-0381

Dauth Wolfgang, Suedekum Jens (2014), "Globalization and Local Profiles of Economic Growth and Industrial Change", Faculty of Economics Düsseldorf Institute for Competition Economics (DICE), Düsseldorf University Press, DICE Discussion Paper No:142, on behalf of Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf, Düsseldorf, http://www.dice.hhu.de/fileadmin/redaktion/Fakultaeten/Wirtschaftswissenschaftliche_Fakultaet/DICE/Discussion_Paper/142_Dauth_Suedekum.pdf, Son Erişim: 17.09.2019

Doğan Buhari (2017), "Ekonomik Küreselleşme ve Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği Toda-Yamamoto Nedensellik Analizi", Finans Politik & Ekonomik

Dreher Axel (2006), "Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization", *Applied Economics*, Volume: 38, Issue: 10, 1091-1110, Routledge Taylor & Francis Group, ISSN: 0003-6846, DOI: 10.1080/00036840500392078

Erixon Fredrik (2018), "The Economic Benefits of Globalization for Business and Consumers", *European Centre for International Political Economy*, <https://ecipe.org/wp-content/uploads/2018/01/Globalization-paper-final.pdf>, Son Erişim:18.09.2019

Ertürk Emin (1993), *Ekonomik Entegrasyon Teorisi ve Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Entegrasyonlar*, 1. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa

Gygli Savina, Haelg Florian, Potrafke Niklas, Sturm Jan-Egbert (2019), "The KOF Globalisation Index – revisited", *The Review of International Organizations*, Editor-in-Chief: Axel Dreher, Springer US, Volume 14, Issue 3, pp 543–574, ISSN: 1559-7431, Online ISSN: 1559-744X, 28 January 2019, <https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2>

Heshmati Almas, Lee Sangchoon (2010), "The Relationship Between Globalization, Economic Growth And Income Inequality", *Journal of Globalization Studies*, Volume:1, No:2, ISSN: 2075-8103, November 2010

Karlık, Rıdvan (1996), *Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar*, 3. Baskı, Tütünbank Yayınları, İstanbul

Krugman Paul (2001), *The Return of Depression Economics – Bunalım Ekonomisinin Geri Dönüşü*, Türkçesi: Neşenur Domaniç, Editörler: Saadet Özkal, Öner Ciravoğlu, Birinci Basım, Literatür Yayınları: 60, Literatür: Yayıncılık, Dağıtım, Pazarlama, Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., Mart Matbaacılık, İstanbul

Mallick Jagannath (2017), "Globalization, Structural Change and Interregional Productivity Growth In The Emerging Countries", *Asian Development Bank Institute, ADBI Working Paper Series, Series No. 774*, August 2017, Tokyo, <https://www.adb.org/publications/globalization-structural-change-interregional-productivity>, Son Erişim:18.09.2019

Montgomery, Douglas C., Peck, Elizabeth A., Vining, G. Geoffrey (2012), "Introduction to Linear Regression Analysis, 5th ed.", John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, USA.

Mortan Kenan (2001), *Uluslararası Kaos Mu? Türkiye'de Kriz Mi?*, Dünya Yayınları, Ekonomi Dizisi: 8, Globus Dünya Basımevi, İstanbul

Mullings Robert (2018), "Do institutions moderate globalization's effect on growth?", *Journal of Institutional Economics*, 14(1), doi:10.1017/S174413741700008X, <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge->

core/content/view/B7D50295C65C089C6BE326F9A491554E/S17441374170008Xa.pdf/do_institutions_moderate_globalizations_effect_on_growth.pdf, Son Erişim:18.09.2019

Parasız İlker (1996), Makro Ekonomi Teori ve Politika, 6. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Ceylan Ofset, Bursa

Peker, K.Ö., Er, F., Bal, C. ve Sönmez, H. (Ed.) (2017), "Sağlık Alanında İstatistik, 2. bs.", Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Rawlings, John O., Pantula, Sastry G., Dickey, David A. (1998), "Applied Regression Analysis – A Research Tool, 2nd ed.", Springer-Verlag New York, Inc, USA.

Sadykova Raikhana, Myrzabekov Moldakhmetb, Myrzabekova Ryskeldyc, Moldakhmetkyzy Aluad (2014), 2nd World Conference on Design, Arts and Education DAE-2013, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 122, 19 March 2014, Elsevier Ltd., doi: 10.1016/j.sbspro.2014.01.1294, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1294>, Son Erişim: 11.09.2019

Sawada Yasuyuki, Yotopoulos Pan A. (2006), "Growth and Poverty Reduction Under Globalization: The Systematic Impact of Exchange Rate Misalignment", Stanford Institute for Economic Policy Research, Working Paper No.261, Stanford Center for International Development, Stanford, https://kingcenter.stanford.edu/sites/default/files/publications/261wp_0.pdf, Son Erişim:17.09.2019

Samimi Parisa, Jenatabadi Hashem Salarzadeh (2014), "Globalization and Economic Growth: Empirical Evidence on the Role of Complementarities", PLOS ONE 9(4): e87824. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0087824>, <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0087824>, Son Erişim: 17.09.2019

Seyidoğlu, Halil (2009), "Dünya Ticaretinin Serbestleşmesi: Küreselleşme ve Ekonomik Birleşmeler", Uluslararası İktisat, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1647, Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 862, Eskişehir

